

Konkluzje Rady Unii Europejskiej i państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie wzmocnienia reakcji wymiaru sprawiedliwości na radykalizację skutkującą terroryzmem i brutalnym ekstremizmem

ODNOTOWUJĄC, że radykalizacja skutkująca terroryzmem i brutalnym ekstremizmem z uwagi na swój wielowymiarowy i dynamiczny charakter powoduje istotne, ewoluujące wyzwania, które należy podjąć także na szczeblu wymiaru sprawiedliwości, i że w pierwszej kolejności powinny zrobić to państwa członkowskie, ale w stosownych przypadkach powinno w tym pomóc również skoordynowane, zgodne z Traktatami wsparcie na szczeblu europejskim;

PRZYPOMINAJĄC, że w czerwcu 2014 r. w ramach strategii UE w dziedzinie walki z terroryzmem^[1] Rada przyjęła zmienioną strategię UE w walce z radykalizacją postaw i werbowaniem terrorystów^[2], a w grudniu 2014 r.^[3] i w czerwcu 2015 r.^[4] oświadczyła, że zapobieganie tym zjawiskom i walka z nimi powinny być priorytetami przyszłych działań;

PRZYPOMINAJĄC, że Rada Europejska w oświadczeniu z dnia 12 lutego 2015 r.^[5] zwróciła uwagę na konieczność podjęcia inicjatyw resocjalizacyjnych w kontekście wymiaru sprawiedliwości w celu przeciwdziałania – także w więzieniach – czynnikom radykalizacji skutkującej terroryzmem i brutalnym ekstremizmem;

OPIERAJĄC SIĘ NA dyskusjach ministrów sprawiedliwości o skutecznej reakcji wymiaru sprawiedliwości na radykalizację skutkującą terroryzmem i brutalnym ekstremizmem, po których to dyskusjach przyjęto wspólne oświadczenie ryskie z 29–30 stycznia 2015 r., oraz na debatach przeprowadzonych podczas obiadu ministrów w dniu 13 marca 2015 r., a także na wynikach niedawnej konferencji ministerialnej z dnia 19 października 2015 r. poświęconej temu tematowi;

UWZGLĘDNIAJĄC FAKT, że w komunikacie Komisji pt. „Zapobieganie radykalizacji prowadzącej do terroryzmu i brutalnego ekstremizmu: wzmocnienie działań UE”^[6], w europejskiej agendzie bezpieczeństwa z kwietnia 2015 r.^[7] oraz w konkluzjach Rady z czerwca 2015 r. w sprawie odnowionej strategii bezpieczeństwa wewnętrznego^[8] do priorytetów działań na kolejne lata zaliczono demobilizację, resocjalizację i de-/antyradikalizację;

Rada Unii Europejskiej i państwa członkowskie zebrane w Radzie

UZNAJĄ, że aby skutecznie radzić sobie z radykalizacją skutkującą terroryzmem i brutalnym ekstremizmem, należy przyjąć podejście międzysektorowe i wielodyscyplinarne, uwzględniając wszystkie aspekty: zapobieganie, dochodzenie, ściganie, skazywanie, resocjalizację i reintegrację;

UZNAJĄ, że w tym celu należy zadbać o właściwe skoordynowanie i synergii działań wszystkich stosownych zainteresowanych podmiotów publicznych i prywatnych, w szczególności prokuratorów i sędziów, z wykorzystaniem obowiązujących instrumentów prawnych i polityk oraz z pełnym poszanowaniem praworządności i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;

NALEŻYĆ UWZGLĘDNIAJĄC zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego;

ŚWIADOME, że należy mieć na względzie zarówno zróżnicowane potrzeby i zagrożenia lokalne, krajowe systemy prawne, struktury wymiaru sprawiedliwości, jak i różnorodne zaangażowane strony i podmioty, i że należy zastosować podejście jednostkowe;

STWIERDZAJĄ zatem, że do reakcji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na radykalizację skutkującą terroryzmem i brutalnym ekstremizmem mogłyby się przyczynić wymienione poniżej działania; APELUJĄ do wszystkich stosownych zainteresowanych podmiotów o podjęcie właściwych działań, o ile i gdzie to możliwe, a także ZWRACAJĄ UWAGĘ na zasadniczą rolę podmiotów lokalnych;

1. Struktura i organizacja systemów pozbawiania wolności

- Państwa członkowskie: wdrożyć rozważną i adekwatną politykę zapobiegania radykalizacji w więzieniach skutkującej

terroryzmem i brutalnym ekstremizmem, dostosowaną do sytuacji krajowej i do potrzeb osób zaangażowanych, która będzie mogła zawierać elementy, takie jak np.

- stworzenie narzędzi oceny ryzyka i narzędzi wczesnego wykrywania oznak radykalizacji oraz usprawnienie wymiany informacji między ogniwami wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych
 - zapewnienie odpowiedniej liczby dobrze wyszkolonych przedstawicieli religijnych w więzieniach oraz udzielanie wsparcia pracownikom socjalnym i doradcom
 - oferowanie osadzonym w więzieniach możliwości uczenia się i rozwijania umiejętności krytycznego myślenia
 - umożliwienie tworzenia bezpiecznego środowiska więziennego, w którym można by prowadzić skuteczne programy resocjalizacji i reintegracji, mając przy tym na uwadze stopień respektu i interakcji między personelem więziennym a osadzonymi
 - w tym kontekście kontynuowanie prac nad poprawą warunków przetrzymywania – zgodnie z zasadami i pracami Rady Europy w tej dziedzinie;
- W tym kontekście państwa członkowskie: korzystać z wniosków, sprawdzonych rozwiązań i zaleceń sieci RAN, a zwłaszcza jej grupy roboczej ds. więzień i probacji, przedstawionych niedawno w dokumencie zbiorczym z października 2015 r. pt. "Dealing with radicalisation in the prison and probation context" (Wobec radykalizacji w kontekście więziennym i probacyjnym);
- RAN: nadal stanowić platformę wymiany sprawdzonych rozwiązań w tej dziedzinie oraz przyczynić się do przeglądu podręcznika Austrii, Francji i Niemiec z 2008 r. na temat sposobów radzenia sobie, zwłaszcza w więzieniach, z radykalizacją skutkującą terroryzmem i brutalnym ekstremizmem;
- Państwa członkowskie: w stosownym przypadku opracowywać programy deradykalizacji, demobilizacji, resocjalizacji w więzieniach w ramach przygotowań do zwolnienia oraz programy promujące reintegrację po zwolnieniu;
- Państwa członkowskie: korzystać z Centrum Doskonałości RAN i z jego oferty, by na żądanie wspomagać je w tworzeniu takich programów.

2. Środki alternatywne lub uzupełniające wobec ścigania lub pozbawienia wolności

- Państwa członkowskie: podjąć kwestię zagranicznych bojowników terrorystycznych w sposób wielodyscyplinarny i całościowy, który w stosownym przypadku obejmie dzielenie się odpowiednimi informacjami przez organy ścigania, służby bezpieczeństwa, prokuraturę, a w stosownym przypadku organy lokalne i pracowników socjalnych; można w tym celu stworzyć wielodyscyplinarne organy lub metody pracy lub też w inny sposób zadbać o zintegrowane traktowanie konkretnych przypadków;
- Państwa członkowskie: wykorzystać pełen potencjał ECRIS, a Komisja: przedłożyć wniosek w sprawie przedłużenia ECRIS na obywateli państw trzecich;
- Państwa członkowskie: rozważyć w ramach krajowej struktury wymiaru sprawiedliwości i z wykorzystaniem możliwości, które daje system wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych (dla nieletnich), adekwatne, jednostkowe podejście oparte na odpowiedniej ocenie ryzyka należącej do bezpieczeństwa wewnętrznego i bezpieczeństwa publicznego i obejmujące środki, w stosownych przypadkach, alternatywne lub uzupełniające wobec ścigania lub pozbawienia wolności na wszystkich etapach postępowania, w tym resocjalizację, m.in. jako jeden z warunków probacji lub zawieszenia wyroku pozbawienia wolności;
- Państwa członkowskie: rozważyć wykorzystanie i dalsze rozwinięcie narzędzi oceny ryzyka przeznaczonych dla wymiaru sprawiedliwości, które można by stosować podczas rozważania wyżej wspomnianych środków alternatywnych lub uzupełniających i które opierałoby się na podejściu indywidualnym i dawało możliwość przeprowadzania ponownej oceny w regularnych odstępach czasu – z uwagi na to, że deradykalizacja jest procesem dynamicznym; w tym kontekście korzystać z dotychczasowych prac Rady Europy i Międzynarodowego Centrum ds. Zwalczania Terroryzmu (ICCT).

3. Integracja, resocjalizacja i reintegracja

- Państwa członkowskie: za pomocą ukierunkowanych środków prewencyjnych starać się przeciwdziałać czynnikom radykalizacji skutkującej terroryzmem i brutalnym ekstremizmem, opracowując spójnościowe działania i programy, w tym w dziedzinie edukacji, promujące prawa podstawowe, praworządność, demokrację oraz sprzyjające włączeniu społecznemu, tolerancji i pluralizmowi społeczeństw;
- Organy lokalne, krajowe, europejskie i międzynarodowe, razem ze społeczeństwem obywatelskim: opracować metody i narzędzia przełamania stereotypów oraz alternatywne narracje skierowane do różnych grup docelowych, w tym poprzez tworzenie sieci i publicznych miejsc dialogu;
- W tym kontekście państwa członkowskie przy wsparciu Komisji i zainteresowanych agencji UE: zająć się w szczególności wykorzystywaniem internetu do celów radykalizacji i rekrutacji terrorystycznej oraz internetową mową nienawiści, która generuje strach, szerzy błędne wyobrażenia i stereotypy uderzające w konkretne społeczności i grupy oraz skłania do przemocy i nienawiści, w szczególności poprzez rozwijanie, także wraz z dostawcami usług internetowych, współpracy w dziedzinie komunikacji strategicznej oraz, w stosownych przypadkach np. jednostek ds. zgłaszania podejrzanych treści w internecie – dalej wpierać jednostkę Europolu ds. zgłaszania podejrzanych treści w internecie i Zespół Doradczy ds. Strategicznej Komunikacji w sprawie

Syrii;

- Państwa członkowskie: wdrożyć środki dostosowane do sytuacji lokalnej i indywidualnej, umożliwiające resocjalizację, deradykalizację lub demobilizację w więzieniach i poza nimi oraz reintegrację społeczną powracających i tych, którym uniemożliwiono podróż;
- Państwa członkowskie: zaangażować ofiary, zresocjalizowanych byłych zagranicznych bojowników terrorystycznych oraz pracowników socjalnych, społeczności i rodziny;
- Państwa członkowskie: dzielić się doświadczeniami i sprawdzonymi rozwiązaniami w dziedzinie resocjalizacji, deradykalizacji i demobilizacji w więzieniach i poza nimi;
- Państwa członkowskie: korzystać z Centrum Doskonałości RAN i z jego oferty, by na żądanie wspomagać je w tworzeniu takich programów.

4. Szkolenia

- Państwa członkowskie: zapewnić środki na odpowiednie szkolenia dla wszystkich podmiotów (personel więzienny, kuratorzy, wymiar sprawiedliwości itp.) mających do czynienia ze zradykalizowanymi brutalnymi ekstremistami lub z osobami zagrożonymi radykalizacją – w sposób trwały, wielodyscyplinarny i z wykorzystaniem wsparcia dostępnego na szczeblu UE i na szczeblu międzynarodowym;
- Europejska Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN), CEPOL i korzystając z wiedzy fachowej Eurojustu, Centrum Doskonałości RAN oraz, w stosownych przypadkach, Organizacji Europejskich Służb Probacyjnych (CEP) oraz organizacji EuroPris: wspierać państwa członkowskie szeregiem szkoleń (kursy tradycyjne, seminaria internetowe, wymiana personelu) dla wszystkich ogniw wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych mających do czynienia z terroryzmem; w tym kontekście szczególną uwagę należy poświęcić metodologii oceny ryzyka oraz tworzeniu programów resocjalizacji, korzystaniu z rozwiązań alternatywnych wobec pozbawienia wolności, a także podobnym szkoleniom dla podmiotów spoza wymiaru sprawiedliwości mającym do czynienia z osobami zradykalizowanymi.

5. Zbieranie doświadczeń w drodze monitorowania i wymiany sprawdzonych rozwiązań

- Eurojust: kontynuować monitorowanie trendów i wydarzeń – z użyciem Monitora Skazań za Terroryzm (TCM) – co do stosownych ram legislacyjnych i stosownego orzecznictwa państw członkowskich względem terroryzmu i brutalnej radykalizacji, w tym co do stosowania rozwiązań alternatywnych wobec ścigania i pozbawienia wolności, a tym samym przyczyniać się do dalszego rozwijania polityki karnej wobec zagranicznych bojowników terrorystycznych;
- Eurojust, RAN (poprzez swoje grupy robocze oraz Centrum Doskonałości), EJTN, a w stosownym przypadku Europol, a także CEP i EuroPris: sprzyjać wymianie istniejących krajowych rozwiązań i wynikających z nich doświadczeń i korzystać przy tym także z prac innych stosownych organów (zwłaszcza UNICRI^[9] i GCTF^[10]) nad reakcją wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na radykalizację skutkującą terroryzmem i brutalnym ekstremizmem, zwłaszcza w kwestiach, o których mowa w pkt 1–4:
 - struktura i organizacja ośrodków przetrzymywania
 - narzędzia oceny ryzyka przeznaczone dla sędziów i prokuratorów oraz personelu więziennego do oceny stopnia zagrożenia stwarzanego przez zagranicznych bojowników terrorystycznych i osoby powracające
 - system klasyfikacyjny pozwalający jak najwłaściwiej zakwalifikować indywidualne przypadki
 - środki alternatywne lub uzupełniające wobec ścigania lub pozbawienia wolności, a zwłaszcza programy resocjalizacji w więzieniach i poza nimi
 - współpraca stosownych zaangażowanych podmiotów w ramach wymiaru sprawiedliwości i poza nim, w tym szkolenia
 - polityka karna wobec zagranicznych bojowników terrorystycznych
 - użycie internetu i platform społecznościowych.

6. Finansowanie

- Komisja: ułatwić powyższe działania poprzez zapewnienie unijnych środków finansowych na programy szkoleniowe dla zaangażowanych podmiotów oraz na konkretne projekty – zgodnie z regułami stosownych programów finansowych;
- Komisja: udostępnić państwom członkowskim środki finansowe, aby mogły tworzyć programy deradykalizacji/resocjalizacji zarówno w więzieniach, jak i do zastosowania w postępowaniu karnym – zwłaszcza w pierwszej kolejności poprzez kopiowanie użytecznych sprawdzonych rozwiązań z państw członkowskich – oraz wspierać tworzenie takich programów przez Centrum Doskonałości RAN;
- Państwa członkowskie: zrealizować konkretne projekty służące lepszemu wdrożeniu ustawodawstwa z zakresu przeciwdziałania rasizmowi i ksenofobii, w tym poprzez szkolenie sędziów, prokuratorów i policji; Komisja udostępni w tym celu specjalne środki finansowe;
- Państwa członkowskie: wspierać organizacje społeczeństwa obywatelskiego w celu promowania tolerancji oraz zwalczania

przestępstw z nienawiści i mowy nienawiści, w tym poprzez opracowywanie z pomocą Komisji narracji alternatywnych do zastosowania w internecie;

- Komisja: za pomocą Europejskiego Funduszu Społecznego sprzyjać pomyślnej realizacji polityki integracji społecznej;
- Państwa członkowskie: zachęcać zaangażowane podmioty, w tym podmioty wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, organy lokalne i społeczeństwo obywatelskie, do pełnego wykorzystania dostępnych środków finansowych;
- Powyższe działania należy przeprowadzić w granicach zasobów finansowych przewidzianych w wieloletnich ramach finansowych; kwestie te należy uwzględnić podczas śródkresowego przeglądu tych ram.

7. Wymiar zewnętrzny

- UE : propagować środki reakcji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych na radykalizację skutkującą terroryzmem i brutalnym ekstremizmem, na szczeblu międzynarodowym, oraz pomagać w tym względzie partnerom z państw trzecich, z należyтым uwzględnieniem miejscowych warunków oraz obaw związanych z bezpieczeństwem publicznym i ochroną.

ZWRACAJĄ SIĘ do prezydencji, Komisji i koordynatora UE ds. zwalczania terroryzmu, by w stosownym przypadku i w stosownym terminie przedstawili Radzie sprawozdanie z realizacji niniejszych konkluzji.

[1] 14469/4/05

[2] 9956/14

[3] 16526/14

[4] 9951/15

[5] SN 10/15

[6] 5451/14

[7] 8293/15

[8] 9798/15

[9] Międzyregionalny Instytut ONZ ds. Badań nad Przestępczością i Wymiarem Sprawiedliwości.

[10] Światowe Forum na rzecz Zwalczania Terroryzmu.

Press office - General Secretariat of the Council of the EU

Rue de la Loi 175 - B-1048 BRUSSELS - Tel.: +32 (0)2 281 6319

press@consilium.europa.eu - www.consilium.europa.eu/press